



Co to znaczy dostosować wymagania?

Nauczyciel jest zobowiązany do dostosowania wymagań edukacyjnych z nauczanego przez siebie przedmiotu tak, by uczniowie mogli przyswoić sobie treści nauczania. Wymagania edukacyjne są oczekiwanymi osiągnięciami uczniów przełożonymi na oceny uzyskane z poszczególnych zajęć. Dostosowanie wymagań to zastosowanie do sformułowanych wymagań takich kryteriów, które uwzględniają indywidualne możliwości, potrzeby i ograniczenia uczniów. Wymagania dostosowujemy, aby wyrównać szanse edukacyjne uczniów, a także nie dopuścić do narastania trudności w funkcjonowaniu emocjonalnym lub też do osłabienia motywacji do nauki i rozwoju. Najogólniej można powiedzieć, że „dostosowanie wymagań” to przede wszystkim:

- Dostosowanie otoczenia (sprzęt, wyposażenie sali, oświetlenie, rozkład zajęć itp.), w tym stosowanych środków dydaktycznych.
- Dostosowanie metod, form, zasad pracy i organizacji pracy na lekcji i zajęciach dodatkowych.
- Dostosowanie sposobu oceniania i sprawdzania wiedzy (metody, formy sprawdzania, kryteria oceniania).

Aby rzetelnie i odpowiedzialnie dostosować wymagania należy:

- Zapoznać się z orzeczeniem/opinią poradni.
- Poznać inną dokumentację dotyczącą dziecka.
- Poznać sytuację rodzinną i środowiskową dziecka.
- Wyciągnąć wnioski z prowadzonych obserwacji, sprawdzianów, rozmów z rodzicami i innymi nauczycielami oraz specjalistami pracującymi z dzieckiem.

Ważne jest, aby dostosowania wymagań nie mylić z jego obniżeniem. Nie ma czegoś takiego jak „obniżenie wymagań”. **Dostosowanie nie oznacza pominięcia niektórych treści wynikających z podstawy programowej. Oznacza natomiast osiąganie celów w pracy z dzieckiem, z wykorzystaniem optymalnych dla niego metod, form, warunków pracy.** Dostosowanie zobowiązuje nauczyciela do przemyślenia sposobu udzielania pomocy oraz stawiania wymagań uwzględniających potrzeby i możliwości dziecka, oraz zobowiązuje ucznia do wyczerpanej pracy, zwiększenia wysiłku, nakładu pracy, pokonywania trudności.

W jaki sposób dostosować otoczenie do indywidualnych potrzeb dziecka?

- Posadzenie ucznia w odpowiednim miejscu w klasie - właściwy rząd, z prawej, bądź lewej strony ławki, w otoczeniu odpowiednio dobranych kolegów. W przypadku chociażby dziecka z ADHD najlepiej byłoby posadzić dziecko z przodu klasy (blisko nauczyciela lub tablicy) w celu zapewnienia lepszych warunków do kontrolowania pracy ucznia.

Dodatkowo taki uczeń powinien siedzieć obok pracowitego, sumiennego ucznia, daleko od okna, drzwi oraz interesujących ruchomych przedmiotów.

- Zniesienie barier architektonicznych - w przypadku ucznia niepełnosprawnego ruchowo w zakresie kończyn dolnych.
- Zapewnienie odpowiedniego oświetlenia stanowiska pracy ucznia - szczególnie ważne w przypadku uczniów z wadami wzroku.
- Zapewnienie odpowiedniej ławki - zawierającej ograniczenia z każdej strony, aby uniemożliwić spadanie przedmiotów (w przypadku ucznia niewidomego) lub pozwalającej na wyraźne określenie granic - w przypadku dziecka z ADHD.
- Zapewnienie warunków akustycznych umożliwiających odbiór dźwięków - ważne w przypadku ucznia słabo słyszącego.
- Odpowiednia dekoracja sali - usunięcie wszystkich przedmiotów, elementów, dekoracji, które mogą rozpraszać uwagę ucznia w przypadku ucznia z ADHD.
- Umieszczenie materiałów, pomocy w odpowiednim miejscu zapewniającym równy dostęp dla wszystkich (np. tablica na odpowiedniej wysokości lub przesuwana umożliwiająca do niej dostęp dla uczniów na wózkach) itp..
- Oznakowanie w klasie materiałów i pomocy w sposób ułatwiający ich odszukiwanie (ważne w przypadku dzieci z ADHD) lub oznakowanie np. kontaktów (jaskrawym żółtym kolorem - w przypadku uczniów słabo widzących) itp..
- Zapewnienie dodatkowego wyposażenia lub pomocy - specjalne wyposażenie np. aparat słuchowy dla dziecka słabo słyszącego, lupy dla dziecka słabo widzącego, powiększone modele do ćwiczeń lub indywidualne modele dla dziecka słabo widzącego.
- Dostosowane podręczniki lub karty pracy na przykład: e-podręcznik z adaptacjami dla uczniów z różnymi problemami.

Zapewnienie dziecku z daną dysfunkcją lub trudnościami odpowiednich pomocy, środków dydaktycznych np.:

- Zeszyty z większą liniaturą, zeszyty z przechyloną liniaturą dla dziecka leworęcznego, nasadki na długopis dla uczniów niewłaściwie trzymających narzędzie pisarskie, liczmany dla uczniów, którzy potrzebują konkretów do przeliczania, przedmioty do przeliczania (kasztań, patyczki) lub liczydeł w przypadku dziecka, które nie liczy jeszcze w pamięci.
- Odblaskowe pomoce dydaktyczne (dla uczniów słabo widzących), książki z powiększoną czcionką dla słabo widzących, zapasowe ołówki, książki, gumki i inne materiały dla dzieci z ADHD, które często gubią różne rzeczy, kolorowe schematy, tablice odblaskowe, używanie kolorowych kartek i kolorowej kredy.
- Tabliczka mnożenia (dla ucznia, który ma trudności z jej zapamiętaniem), słownik ortograficzny (dla ucznia mającego trudności z pisaniem poprawnym ortograficznie), zapewnienie dodatkowych ćwiczeń, kart pracy, pomocy, materiałów itp., używanie stopera w celu dawania uczniom zadań do wykonania w określonym czasie (np. w przypadku uczniów z ADHD).
- Sprawdziany, klasówki z zaznaczonym miejscem na wpisywanie odpowiedzi dla tych wszystkich uczniów, którzy mają trudności z rozmieszczeniem tekstu na kartce, zeszyt z kolorową liniaturą dla uczniów mających problemy, w której linijce zapisywać tekst,

magnetofon, dyktafon dla uczniów mających problemy z zapamiętywaniem słuchowym, wymagających wielokrotnych powtórzeń (np. nagrywanie słówek w języku obcym wypowiedzianych przez nauczyciela w celu „odsłuchania” ich w domu), modele powiększone (dla osób z wadami wzroku), karty pracy dla uczniów pracujących w indywidualnym tempie lub realizujących zadania o innym poziomie trudności (zwiększonym lub zmniejszonym), obrazki, ilustracje, schematy, graficzne przedstawienie treści, komputer/ laptop do korzystania na lekcji.

Podane przykłady nie wyczerpują tematu, mają tylko zainspirować Państwa do poszukiwania innych przykładów i rozwiązań zgodnie ze specyfiką problemów dziecka i nauczanego przedmiotu.

W jaki sposób dostosować metody, zasady, organizację pracy do indywidualnych potrzeb dziecka?

- Udzielanie dodatkowych, indywidualnych instrukcji w trakcie pracy.
- Stosowanie metody podpowiedzi, naprowadzania, – co jest ważne szczególnie w przypadku uczniów, którzy mają problemy z zapamiętywaniem, kojarzeniem, przypominaniem sobie wcześniej uczonych treści, z inteligencją niższą niż przeciętna.
- Uczenie Polisensoryczne (wielozmysłowe).
- Praca ze źródłami (np. praca z podręcznikiem z powiększoną czcionką), ograniczony tekst do czytania lub/ i pisania.
- Różnicowanie stopnia trudności prac domowych.
- Zmniejszanie ilości, stopnia trudności i obszerności zadań.
- Dzielenie materiału na mniejsze partie, wyznaczanie czasu na ich opanowanie i odpytywanie.
- Częste powtarzanie uczonych treści.
- Wydłużanie czasu na odpowiedź, przeczytanie lektury, wykonywanie prac pisemnych itp.
- Unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć, częste odwoływanie się do konkretnego, przykładu.
- W związku z dużym problemem w selekcji i wyborze najważniejszych informacji z danego tematu można wypisać kilka podstawowych pytań, na które uczeń powinien znaleźć odpowiedź czytając dany materiał (przy odpytywaniu prosić o udzielenie na nie odpowiedzi). Podobnie postępować przy powtórkach.
- Stosować pytania naprowadzające.
- Częste podchodzenie do ucznia w trakcie samodzielnej pracy w celu udzielania dodatkowej pomocy, wyjaśnień.
- Kontrolowanie stopnia zrozumienia samodzielnie poznawanej treści przez zadawanie pytań, prośbę opowiedzenia swoimi słowami.
- Modelowanie sposobów rozwiązań i ćwiczenie według przykładu.
- Dawanie więcej czasu na prace pisemne, sprawdzanie, czy uczeń skończył notatkę z lekcji, w razie potrzeby skracanie wielkości notatek lub dawanie notatki do wklejenia do zeszytu.

- W trakcie rozwiązywania zadań tekstowych sprawdzanie, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo ją zrozumiał, w razie potrzeby udzielanie dodatkowych wskazówek.
- Podczas nauki języków obcych w fazie prezentacji słów zwolnienie tempa wypowiedzianych wyrazów i zwrotów, a nawet wypowiedzianie ich przesadnie poprawnie.
- W zapamiętywaniu pisowni stosowanie wyobrażeń wyrazu, literowanie, pisanie palcem na ławce, pisanie ze zróżnicowaniem kolorystycznym liter.
- Pomoc w dokonaniu wyboru najważniejszych treści, których trzeba się nauczyć, pomoc w selekcji materiału.

W jaki sposób dostosować sposób oceniania i sprawdzania wiedzy do indywidualnych potrzeb dziecka?

- Zastępowanie sprawdzianów pisemnych sprawdzianami ustnymi.
- Odpytywanie indywidualne (w przypadku np. problemów z odpowiedziami ustnymi, stresem związanym z odpowiedzią na forum klasy).
- Zastępowanie odpowiedzi ustnych sprawdzianami pisemnymi, (jeśli poziom wypowiedzi - wada mowy, mutyzm, stres uniemożliwiają wykazanie się wiedzą).
- Odpytywanie z odpowiedniego miejsca (np. przy tablicy lub z ławki) np. dzieci z dysleksją, które gubią się w obliczeniach, mylą znaki (mają wynik zły, a poziom rozumowania dobry) mogą udzielić odpowiedzi rozwiązać zadanie przy tablicy, gdzie istnieje możliwość korygowania na bieżąco pomyłek typu przestawienie cyfr, zgubienie bądź mylenie znaków. W ten sposób można sprawdzić, na ile problemy dziecka są wynikiem braku wiedzy, a na ile wynikają z występujących dysfunkcji.
- Wydłużenie czasu podczas sprawdzianów pisemnych.
- Nieocenianie poprawności ortograficznej.
- Nieocenianie poziomu graficznego.
- Upewnienie się czy dziecko poprawnie przeczytało i zrozumiało polecenia, zadania, (aby nie karać dziecka za niski poziom umiejętności czytania).
- Dawanie podczas sprawdzianów łatwiejszych zadań, o mniejszym poziomie trudności.
- Dawanie podczas sprawdzianów mniejszej ilości zadań.
- Ocenianie indywidualne, a nie na tle klasy.
- Zastępowanie dyktand testami ze znajomości zasad pisowni lub tekstami z lukami.
- Pozwolenie na korzystanie ze słownika ortograficznego, czy tabliczki mnożenia w trakcie sprawdzianu.
- Odczytanie dziecku poleceń w trakcie sprawdzianu.

Opracowała na podstawie dostępnych materiałów:

Pedagog – Anna Kintop

Luty 2018 r.